

UPOREDNO-PRAVNI PRIKAZ SPECIJALNE ISTRAŽNE TEHNIKE AUTOMATSKOG RAČUNARSKOG PRETRAŽIVANJA LIČNIH I DRUGIH PODATAKA (KOMPJUTERSKE "RASTER" PRETRAGE) SA OSVRTOM NA STANJE U SRBIJI

Goran D. Matić¹

Apstrakt: *Zadatak rada je prikazivanje uporedno-pravnih zakonskih rešenja na polju primene specijalne istražne tehnike automatskog računarskog pretraživanja ličnih i drugih podataka za potrebe krivičnog postupka (raster pretrage), pre svega iz pravnog ugla, kao pokušaj da se ova kriminalistička tehnika što više približi stručnoj javnosti. Uvođenje ove specijalne istražne tehnike u međunarodne akte i nacionalno krivično zakonodavstvo, predstavlja pokušaj da se neizmerne mogućnosti moderne informacione tehnologije stave u službu pravosuđa i policije, u nameri preventivnog delovanja protiv najtežih oblika kriminala, posebno organizovanog kriminala, terorizma, "pranja" novca, nedozvoljene trgovine ljudima, oružjem za masovno uništavanje, drogama i slično. Međutim, prateći problem ove mere predstavlja sudska zaštita prava na privatnost i informatičku samoodređenost svakog čoveka, kao i obim krivičnih dela za koja se može ova mera primeniti.*

Ključne reči: *informacione tehnologije; specijalne istražne tehnike; automatsko računarsko pretraživanje ličnih i drugih podataka; organizovani kriminal; terorizam; pranje novca.*

¹ dipl. pravnik zaposlen u Ministarstvu odbrane Republike Srbije;

Uvodna razmatranja - Pojava i razvoj informacionih tehnologija krajem 20. veka, doveli su do sada neviđenog ubrzanja kretanja informacija u svim segmentima savremenog društva. Suštinski značaj informacionih tehnologija, odnosno računarske obrade podataka nije samo u brzini izvođenja raznih operacija, već, pre svega, u mogućnosti integrisanja obrade međusobno povezanih pojedinačnih elemenatnih podataka koji potiču iz različitih izvora. Razvoj informacionih tehnologija je, u velikoj meri, povećao kapacitete i mogućnosti praćenja i nadzora nad svakim pojedincem i njegovim ponašanjem, kako od strane specijalizovanih državnih organa (prvenstveno službi bezbednosti i kriminalističke policije), tako i od strane marketinških agencija koje se bave istraživanjem tržišta, različitih kriminalnih grupa i slično. Samim tim, došlo je do otvaranja pitanja zaštite podataka, kao zaštite prava na privatnost (,i) kao jednog od temeljnih prava čoveka, a ujedno i najkrupnijih izazova savremenom pravu i pravnoj nauci. Pravo na privatnost je proklamovano Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima od 10. decembra 1948. godine, usvojenom od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija. Odredbom člana 12. ove Deklaracije propisano je da niko ne može biti izložen proizvoljnom mešanju u privatni život, porodicu, stan, prepisku, niti napadima na čast i ugled. Osim toga, predviđeno je da svako ima pravo na zakonsku zaštitu protiv ovakvog mešanja ili napada. Prema opšte prihvaćenom tumačenju međunarodnih konvencija o ljudskim pravima privatni život obuhvata identitet, integritet, intimu, autonomiju i seksualnost fizičkog lica, kao i komunikaciju sa drugim licima.

Jedno od pitanja sa praktičnom posledicom, predstavlja obim krivičnih dela za koje se mogu koristiti mere kompjuterskih raster pretrga ili sravnjivanja ličnih podataka. Države čija zakonodavstva poznaju primenu ovakvih mera, uglavnom koriste dva načina određivanja ovih dela: princip enumeracije (kataloga) - gde se eksplicitno u zakonu navode ona krivična dela za koja se mogu primenjivati ove metode; i princip gde osnovni kriterijum za korišćenje ovih mera predstavlja visina zakonom predviđene kazne zatvora (npr. preko 4 godine). Međutim, u praksi je moguća i kombinacija oba navedena načina. Prilikom normiranja (problem predstavlja treba voditi računa) da obim ovakvih krivičnih dela ne bude "preuzak", ali ni preširoko postavljen, jer bi u prvom slučaju izostali očekivani efekti, a u drugom bi ove metode bile stavljene u istu ravan sa drugim tradicionalnim metodama prikupljanja dokaza. U svakom slučaju, kod određivanja enumeracije (kataloga) krivičnih dela za koja se mogu koristiti ove mere, treba se držati tri načela: 1) da se obuhvate teška krivična dela; 2) krivična dela tipična za aktivnosti organizovanog kriminala; 3) krivična dela kod kojih (su je) istraga i prikupljanje podataka tradicionalnim tehnikama istrage posebno teško.²

Prema Zakonu o zaštiti podataka o ličnosti iz 1998. godine, lični podaci su informacije koje su sadržane u zbirkama podataka, koji se odnose na privatnost, integritet ličnosti, lični i porodični život i druga lična prava koja su u vezi sa identifikovanim licem ili licem koje se može identifikovati. Zbirka ličnih podataka predstavlja uređen skup ličnih podataka (evidencija, registara, datoteka i slično), bez obzira na oblik iskazivanja i sredstva za njihovo čuvanje. Posebnu kategoriju podataka predstavljaju lični podaci o rasnom poreklu, nacionalnoj pripadnosti, religioznim i drugim uverenjima, političkim i sindikalnim opredeljenjima i seksualnom životu, kao i podaci o zdravstvenom stanju i osuđivanosti građanina.

Programske ili raster pretrage (pročešljavanja) - zapravo predstavljaju metode računarskog obrađivanje dostupnih podataka (nemački - Rasterfahndung), odnosno raster pročešljavanje kao metod koji je našao široku primenu u borbi protiv organizovanog kriminala (ali i terorizma) u Nemačkoj, Sjedinjenim Američkim Državama, Austriji, Hrvatskoj i drugim zemljama. Inače, ova specijalna istražna tehnika se sastoji u automatskom (kompjuterizovanom) pretraživanju identifikacionih podataka određenih lica, koji imaju indicijalni značaj, odnosno sužavaju krug osumnjičenih ili

² Radulović D.; Zakonik o krivičnom postupku; Pravni fakultet u Podgorici - 2004.; str. 170;

upućuju na eventualnog učinioca dela organizovanog kriminala. Pored tih termina, u uporedno pravnoj praksi se govori još i o automatskom računarskom pretraživanju ličnih i drugih podataka, kompjuterskom sravnjivanju podataka i slično.

Kada govorimo o raster pretragama ili računarskom pretraživanju ličnih i drugih podataka, potrežno je imati u vidu da one spadaju u oblast specijalnih istražnih tehnika kojima se zadire u pravo na privatnost. Ratio legis korišćenja posebnih dokaznih mehanizama u pretkrivičnim i krivičnim postupcima protiv najtežih oblika kriminaliteta, temelji se na zaključku da "klasični", u praksi uobičajeni dokazni metodi, nisu dovoljni, jer zbog prirode istraživanih najtežih krivičnih dela i njihovih učinilaca, njima se ne mogu postići. Krajem 20. veka, primena specijalnih istražnih tehnika je stekla i svoje međunarodno utemeljenje, pored onog navedenog u nacionalnim zakonodavstvima. Do tada je bilo neuobičajeno da se međunarodni pravni akti upuštaju u rešavanje određenih konkretnih dokaznih pitanja, vezanih za posebne tehnike prikupljanja i obezbeđivanja dokaza, ali je razvoj i priroda najtežih oblika kriminaliteta uticala da se ova pitanja rešavaju i na međunarodnopravnom nivou, jer je prema problemima u praksi, shvaćeno da se na drugi način ne može voditi uspešna borba protiv najtežih oblika kriminaliteta, a posebno onih koji imaju međunarodni karakter. Tako je na osnovu odredbi člana 20. Konvencije UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, predviđena primena specijalnih istražnih tehnika u koje spadaju i kompjuterske raster pretrage³.

Korišćenje specijalnih istražnih ovlašćenja i posebnih tehnika istrage, posebno je značajno kada su u pitanju sofisticirane i složene kriminalne operacije, kao "pranje" novca, kada se deluje u sprezi sa određenim poslovnim subjektima, pre svega bankama i drugim finansijskim organizacijama. U članu 4. stav 2. Konvencije o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom⁴, omogućeno je državi potpisnici da usvoji zakonodavne i druge neophodne mere, koji mogu da obuhvate i naloge za pristupe kompjuterskim sistemima i izradu određenih dokumenata.

Raster pročešljavanje je korišćenje podataka koji se nalaze u privatnim ili javnim bankama podataka prema unapred utvrđenim kriminalističkim kriterijumima (rasteri) u cilju otkrivanja osumnjičenog i pronalaženja drugih lica i predmeta. Povezivanjem različitih banaka podataka, stvaranjem integralnih sistema podataka otvara se i mogućnost pristupanja informacijama različite prirode (zdravstveno osiguranje, poresko stanje, bankovni računi, vojna obaveza, sudski postupci i slično) o građanima i stvaranje kompletne slike o njihovoj ličnosti. Uobičajena forma ove radnje je upoređivanje dostupnih podataka putem automatske obrade sa postojećim podacima ili sa novim podacima koji su nastali programskim pročešljavanjem.

U praksi se razlikuju dve vrste upoređivanja podataka, negativno i pozitivno. Kod negativnog, dolazi do brisanja polaznog podatka ako se pokaže neka konvergencija u odnosu na podatak sa kojim se vrši upoređivanje, odnosno doprinosi eliminaciji određenih lica iz kruga osumnjičenih automatizovanim pretragama kroz policijske, administrativne i druge evidencije. U slučaju pozitivnog upoređivanja, stvara se novi podatak na osnovu pronađenih podudarnih podataka, odnosno utvrđivanje kruga osumnjičenih lica na osnovu određenih karakteristika, činjenica ili sposobnosti, koje su zapažene kod nepoznatog učinioca krivičnog dela.

Raster programom se utvrđeni podaci mogu dalje dorađivati i upotpunjavati sa drugim raster programima, što služi sužavanju kruga sumnjivih lica. Metod raster pretraga je uneo novi kvalitet u kriminalistički rad, jer se aktivnosti usmeravaju na veliki broj lica koja nisu klasičnim metodama rada policije osumnjičena za izvršeno krivično delo. Iz prikupljene mase podataka će osumnjičeni biti izdvojen tek nakon pribavljanja podataka koji ukazuju na indicije u vezi sa žrtvom, posredno na učinioca ili na neke okolnosti konkretnog slučaja. Radi se o obradi ogromnog broja podataka, koji se klasičnim radom policije nebi ni mogli iskoristiti. Raster pretraživanja su su apstraktne prirode i prethode radu usmerenom na određeno lice. Suštinu ove specijalne istražne tehnike

³ Milošević M.; Organizovani kriminal; Beograd "Službeni list SCG" 2003.; str. 65;

⁴ Škulić M.; Organizovani kriminalitet; Beograd "Dosije" - 2003.; str. 248-250;

predstavlja omogućavanje slobodnog pristupa policije svim evidencijama, koje se vode automatizovano, što opet odudara od načela zaštite prava na privatnost građana i informatičko samoodređenje⁵.

Kao jedan od opšte poznatih primera raster pročešljavanja, koristi se u radu saobraćajne policije prilikom indentifikacije motornog vozila nepoznatog izvršioca saobraćajnog krivičnog dela. Tada se na osnovu raspoloživih podataka, pribavljenim od očevidaca događaja ili kriminalističkim uviđajem, preko kompjuterske banke podataka policije pretražuju podaci za sva vozila određenih karakteristika (marke i tipa, mesta registracije, boje šasije i slično), nakon čega se formira uži krug vlasnika interesantnih vozila, sa kojima se kriminalistička obrada vrši klasičnim policijskim metodama.

Za pretrage informatičkih banaka podataka, mogu se koristiti i specijalno konstruisani kompjuterski programi. Poznat je slučaj suzbijanja terorizma iz Nemačke, kada se korišćenjem programa "računa za struju i plaćanje najamnine" došlo do sužavanja kruga osumnjičenih lica, a potom do identifikacije i procesuiranja. Proučavanjem navika terorista, ustanovljeno je da oni račune za struju u iznajmljenim stanovima plaćaju gotovim novcem inkasatorima ili zakupodavcu. Odlukom nadležnog suda, policiji je dopušteno da izvrši pristup u banku podataka o potrošačima električne energije na području Hamburga. Putem raster pretrage, pribavljeni podaci su upoređivani sa ostalim podacima do kojih je policija došla operativnim radom na terenu, u prvom redu sa registrom lica koji imaju boravište na drugom području Nemačke. Ustanovljeno je da u jednom broju slučajeva, umesto lica koje je prijavljeno na određenu adresu, struju plaća neko drugo lice ili se struja plaća gotovinom. Na taj način, policija je došla do jednog užeg kruga sumnjivih lica, u pogledu kojih je kriminalistička obrada nastavljena klasičnim sredstvima. Iz navedenog primera je uočljivo, kako se obradom velikog broja nezavisno povezanih podataka može doći do određenih rezultata u radu policije, koji drugim klasičnim sredstvima rada nebi bili nikada ostvareni⁶.

U Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) se u skladu sa posebnim zakonom - Computer Matching Act iz 1998. godine, koriste slične mere u različite svrhe, na primer kompjutersko usklađivanje za pronalaženje nestalih osoba ili identifikaciju osoba koje neopravdano primaju ili potražuju socijalnu pomoć od države, a čime se sprečavaju prevare na štetu budžeta SAD. Takođe, u SAD se uz pomoć kompjutera i postojećih banaka podataka iz kriminalističkih evidencija, izrađuje kompjuterski profil učinilaca različitih izvršilaca krivičnih dela, tzv. Computer profiling, što služi policiji u operativne svrhe, a za stvaranje širokog kruga mogućih učinilaca krivičnih dela prema nekim karakteristikama, odnosno modus operandi sastavu, ličnom opisu i slično. Pribavljeni podaci se mogu koristiti samo u navedene svrhe, što je uređeno Zakonom o privatnosti, koji sadržava opšte odredbe o zaštiti podataka uložnim u evidencije saveznih organa SAD⁷

U Velikoj Britaniji je kriminalistička policija primenjivala sve do kraja 1999. godine, različite prikrivene istražne tehnike, a prema načelu istražne slobode koje podrazumeva "da je sve dopušteno, što izričito nije zabranjeno", zbog rasvetljavanja i uspešne borbe protiv najtežih oblika kriminala. Odredbama Zakona o ljudskim pravima iz 1998. godine, u britansko pravo su u potpunosti implementirani standardi zaštite ljudskih prava proklamovani Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i slobodama. To praktično znači, da je britanskim sudoima omogućeno da direktno primenjuju odredbe ove Evropske konvencije. Na teritoriji Engelske i Velsa, postoji mogućnost sprovođenja mere kompjuterskog sravnjivanja podataka, jer postojeće pisano i "nepisano" pravo takvu praksu ne zabranjuje. Međutim, Zakonom o zaštiti ličnih podataka iz 1984. godine, utvrđeni su određeni uslovi za preduzimanje ove mere od strane policije, dok su Zakonom o policiji i dokazima u krivičnim stvarima predviđene procesne mogućnosti ovako pribavljenih dokaza.

⁵ Sačić Ž.; Organizirani kriminal - metode suzbijanja; Zagreb "Informator" 2001.; str. 111;

⁶ Feješ I.; Savremeni kriminalitet i dokazno pravo; Novi Sad 2002; str. 94-96;

⁷ Sačić Ž.; Or. cit.; str. 64;

U Italiji se u svakodnevnoj policijskoj praksi koristi samo "pozitivna raster pretraga", sa ciljem utvrđivanja osumnjičenih lica u grupi obeleženoj određenom osobinom ili sposobnošću. Ne postoje nikakva zakonska ograničenja za policijsko korišćenje na bilo koji način prikupljenih podataka, osim instituta "službene tajne" i tehničkih poteškoća prilikom umrežavanja svih kompjuterskih baza podataka koje vode javne institucije..

U **Austriji** su novelom Zakona o krivičnom postupku iz 1997. godine, uneti novi članovi (149i-149l), kojima su predviđeni uslovi korišćenja metoda raster pretraživanja, na osnovu kojih se može izvršiti identifikacija lica osumnjičenih za izvršenje krivičnih dela, u slučaju kada se na drugi način ne bi uspeo ili bi ovo bilo znatno otežano, a radi se o podacima koji služe za potrebe krivičnog postupka. Ako je u pitanju krivično delo za koje je propisana kazna veća od 10 godina zatvora, krug mogućih izvora podataka se znatno širi i na podatke o naručenoj robi i uslugama, na članstvo u udruženjima i slično. Prikupljanje podataka o rasnom poreklu, veroispovesti, zdravstvenom stanju i seksualnom opredeljenju nije dozvoljeno, osim ako su ti podaci potrebni za otkrivanje zločinačke grupe, ali sa mora voditi računa o srazmernosti. Interesantno je napomenuti da austrijska kriminalistička policija, već duže vreme raspolaže sa vrlo moćnim elektronskim informacionim sistemom, koji vodi Savezno ministarstvo unutrašnjih poslova.

U **Nemačkoj** je primena istražne tehnike kompjuterskog sravnjivanja podataka (Rasterfahndung) uređena saveznim pokrajinskim policijskim zakonima, kao i članovima 98.a-c nemačkog ZKP, kojima su precizirani uslovi njezine primene u cilju automatizovanog (kompjuterskog) pretraživanja identifikacionih podataka osoba, njihovih karakterističnih fizičkih ili psihičkih osobina, a koji verovatno upućuju na učinioce tačno određених krivičnih dela, da bi se isključio broj osumnjičenih ili suzio krug osoba koje bi na osnovu pokazatelja mogli doći u obzir kao potencijalni izvršioci ovih krivičnih dela. Ovaj se način istrage zbog toga i naziva negativna raster pretraga. Mera se primenjuje samo za kataloški navedena krivična dela iz člana 98a. nemačkog ZKP-a, na osnovu postojanja dovoljno razloga za sumnju, a može je narediti isključivo istražni sudija isključivo pismeno, a uslučaju potrebe i državni tužilac, uz naknado dobijanje sudskog naloga. Međutim, potrebno je ukazati da se navedeni pravni uslovi ne primenjuju na ručne preglede postojećih policijskih kartoteka ili datoteka.

U **Francuskoj** je prikupljanje, informatička obrada i korišćenje podataka za potrebe stvaranja različitih baza podataka uređena posebnim Zakonom o zaštiti podataka iz 1978. godine. Odredbama ovoga zakona je uređena obaveza svih korisnika banaka podataka, bili oni državni organi ili privatna lica, da se za svako otvaranje nove banke podataka moraju obratiti pismenim zahtevom za odobrenje državnoj Komisiji za informatiku i slobode građana, koja je ovlašćena da se brine o informacijskom samoodređivanju građana, ako se udovolji zahtevu, to se mora objaviti u obliku Uredbe u službenom listu, sa napomenom koja se vrsta podataka sme prikupljati, obrađivati i čuvati, sa uslovima za njihovo korišćenje i rokovima čuvanja tih podataka.

Srbija - U prethodnom periodu ova specijalna istražna tehnika nije bila normirana odredbama ZKP-a, već je bila sadržana u odredbama Zakona o zaštiti ličnih podataka iz 1998. godine, donetog na nivou Savezne Republike Jugoslavije. Za potrebe operativnog rada, koristile su se opšte odredbe ZKP-a iz člana 110. o uviđaju i ostalim dokaznim radnjama, kao i preširoko postavljene odredbe Zakona o unutrašnjim poslovima.

Međutim, prema Zakoniku o krivičnom postupku (ZKP) iz 2006. godine, u glavi VIII su navedene posebne dokazne radnje, u koje spadaju i automatsko računarsko pretraživanje ličnih i drugih podataka. Ono se može preduzeti ako postoje osnovi sumnje da su učinjena krivična dela protiv: ustavnog uređenja i bezbednosti R. Srbije; čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom; organizovanog kriminala iz ovog ZKP-a; polne slobode; ubistva, teškog ubistva, razbojništva, razbojničke krađe, falsifikovanja novca, pranje novca, neovlašćene proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga, nedozvoljenog

držanja oružja i eksplozivnih materija, trgovne ljudima, trgovine decom radi usvojenja, davanja i primanja mita, zloupotrebe službenog položaja, ucene, iznude i otmice.

Automatsko računarsko pretraživanje ličnih i drugih podataka se izuzetno prema ZKP-u, može odrediti i ako osobite okolnosti ukazuju da se priprema neko od prethodno navedenih krivičnih dela, a činjenice ukazuju da se izvršenje krivičnog dela na drugi način ne bi moglo sprečiti ili bi njegovo sprečavanje bilo znatno otežano, odnosno nastupile bi nepopravljive štetne posledice po život ili zdravlje ljudi, odnosno imovinu veće vrednosti. Navedena posebna radnja dokazivanja se sa stoji u automatskom pretraživanju već pohranjenih ličnih i drugih, sa njima neposredno povezanih, podataka i njihovom automatskom poređenju sa podacima koji se odnose na navedena krivična dela i lice koje se osnovano može dovesti u vezu sa tim krivičnim delom, da bi se na takav način kao mogući osumnjičeni isključila lica u pogledu kojih ne postoji verovatnoća da su povezani sa krivičnim delom, a izdvojila ona lica u odnosu na koja se prikupe podaci iz kojih proizlaze osnovi sumnje. Ovu radnju može narediti istražni sudija na predlog javnog tužioca, ali u slučaju postojanja okolnosti koje ne trpe odlaganja, javni tužilac može sam doneti ovu naredbu, koju opet mora u roku od 24. časa podneti istražnom sudiji na potvrđivanje. posebna dokazna radnja može trajati najduže tri meseca, a iz važnih razloga se njeno trajanje može produžiti još za tri meseca. Prema ZKP-u, ovu radnju mogu sprovoditi policija, Bezbednosno-informativna agencija, organi carinske službe ili drugi državni organi, odnosno druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja.

U **Crnoj Gori**, kao i u **Federaciji Bosna i Hercegovina** nisu ZKP-om određene mere kompjuterskog sravnjivanja podatka, nego se kao i u Srbiji u prethodnom periodu primenjuju opšte odredbe ZKP-a, koje se odnose na uviđaj i druge radnje dokazivanja.

U **Republici Srpskoj** je ZKP-om iz 2003. godine je u okviru člana 226. koji se odnosi na posebne istražne radnje, predviđena i istražna radnja pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjivanje podataka. Ova posebna istražna radnja može se koristiti kada postoje osnovi sumnje da je lice izvršilo krivično delo iz člana 227. ZKP-a, a može je narediti naredbom sudija za prethodni postupak, na obrazloženi predlog tužioca, a može najduže trajati do mesec dana⁸.

U **Hrvatskoj** je odredbama člana 183. ZKP-a iz 1997. godine, propisano da organi unutrašnjih poslova mogu lične podatke građana, u bazama i drugim registrima, sravnjivati sa policijskim evidencijama, registrima i bazama sa automatskom obradom podataka, ako postoje osnovi sumnje da je učinjeno kataloški navedeno krivično delo iz člana 183. ZKP. Tako prikupljena obaveštenja se dostavljaju državnom tužiocu, će se izbrisati iz navedenih evidencija čim prestanu biti potrebne za uspešno vođenje krivičnog postupka, ali najkasnije u roku od mesec dana od dana njihovog ulaganja u banku podataka. Taj rok može produžiti istražni sudija, najduže za još tri meseca, pod uslovom da će se na ovaj nači uspešno okončati raspisana potraga za određenom osobom ili predmetom.

Zaključak - Uspešna borba protiv najtežih oblika kriminala zahteva i odgovarajuće izmene organa državne vlasti (kriminalističke policije, sudstva, državnog tužilaštva, ali i službi bezbednosti), prilagođen njegovom suzbijanju.

⁸ Simović M.; Praktični komentar Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske; Banja Luka - Viša škola unutrašnjih poslova 2005.; str. 389-402;

Na žalost, još uvek se primećuje odsutnost ili nedovoljna organizovanost svih delova izvršne vlasti i državnog tužilaštva, nasuprot učiniocima najtežih krivičnih dela, što onemogućuje prepoznavanje organizacione mreže, obima i vrste kriminala, ali i zakonite delatnosti pripadnika zločinačkih organizacija i kriminalnih grupa.

Specijalna istražna tehnika koja se odnosi na primenu metoda kompjuterskog sravnjivanja podataka (raster pretraga), još uvek predstavlja, više-manje, nepoznanicu za nadležne državne organe u Srbiji, kao i njene reperkusije na zaštitu zajamčenih ljudskih prava, a posebno prava na privatnost pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu. Međutim, smatramo da će sudska praksa vrlo brzo pružiti odgovarajuća saznanja i putokaze za dalji razvoj praktične primene ove mere za potrebe krivično-sudskih postupaka. Značajna je uloga pravosuđa prilikom odobravanja ove mere, koja ne sme biti preširoko korišćena, odnosno sudovi moraju u značajnijoj meri zaštititi pravo na privatnost i informatičko samodređenje građana, bilo prema Ustavu Srbije, bilo prema standardima EU na polju zaštite ljudskih prava.